

94823 - Ҳукми зиндан кардани ўро содир намудаанд, оё барои начот ёфтан аз зиндан қарзи рибавӣ бигирад?

савол

Ман сӣ кола ҳастам. Шаш сол пеш пас аз муборизаи шадид бо куфр мусулмон шудам. Дар Фаронса зиндагӣ мекардам ва ба таври ниҳоӣ ба ватани худ баргаштам. Як лоиҳаи хурдери ба кор андохтаму муваффақ нашудам. Қарзам зиёд гашта, ба бисту панҷ ҳазор доллар расид ва аз ин қарз раҳо шуда натавонистам. Бонк бароям қарзеро пешниҳод намуд, ки ман онро дар муддати се сол бо суди сӣ дар сад пардохт кунам. Баъзе аз бародарон ба ман насиҳат карданд, ки аз рибо дурӣ кунам, зоро ин амал маъсият ва нофармонии Аллоҳ аст, вале баъзе аз мардони дин гуфтанд, ки агар зарурат бошад, ҳеч боке надорад. Ман имрӯз таҳдид шудаам, ки агар он қарзеро, ки бар гарданам аст, пардохт накунам, зиндан мешавам. Ман ҳайронам, ки ин қарзро қабул кунам ва ё нӯҳ солро дар зиндан гузаронам. Бо вучуди ин, ки ҳукми ман ду моҳ пештар содир шуда буд, танҳо як моҳаш боқӣ мондааст. Аз шумо ҳоҳиш мекунам, ки ба ман фатво бидиҳед.

Ҷавоби муфассал

Ҳамду сано барои Аллоҳ.

Аввал:

Сароғоз шуморо барои мусулмон шуданатон табрику таҳният мегӯем ва аз Аллоҳ меҳоҳем, ки шуморо дар роҳи ҳақ устувор намояд ва тавфиқу ҳидоятатонро афзун кунад. Доноста бошед, ки мусулмон мавриди имтиҳон қарор мегирад, то воқеъӣ ва ё дурӯғин будани ў дар устуворӣ дар дин санҷида шавад. Бо сабаби имтиҳон Аллоҳ гуноҳони бандаро бахшида, дараҷаашро баланд мебардорад, вале зарур аст, ки дар ҳангоми мусибат аҷру савобро аз Парвардигори худ интизор шавад, нороҳатӣ ва ғазаб накунад, балки сабр намуда, аҷру подошро аз Аллоҳ интизор шавад.

Ҳар мусибате, ки ба моли шумо мерасад, як санчише аз ҷониби Парвардигор аст. Құмак накардани атрофиён низ як санчишест. Шумо, ки дар роҳи ҳақ ҳастед, сабр кунед ва роҳи тақво ва худотарсиро пеша гиред. Бешак, Аллоҳ таъоло ба тақводорон ваъда кардааст, ки барояшон аз тангӣ раҳои медиҳад ва аз фазлу қарами худ ба онҳо ризқу рӯзӣ медиҳад.

Аллоҳ таъоло фармудааст:

{وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلُ لَهُ مَحْرَجاً. وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ}.

سوره الطلاق: ۲ - ۳

«Ва ҳар қас аз Аллоҳ битарсад, (Аллоҳ) роҳи раҳоӣ (аз мушкилотро) барояш фароҳам мекунад. Ва ба ў аз ҷое, ки гумон надорад, рӯзӣ медиҳад». (Сураи Талоқ: 2-3).

Аллоҳ таъоло фармудааст:

{وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرُ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُغْظِمُ لَهُ أَجْرًا}.

سوره الطلاق: ۵

«Ва ҳар қас аз Аллоҳ битарсад, (Аллоҳ) гуноҳонашро мебахшад ва ба ў подоши бузурге медиҳад». (Сураи Талоқ: 5).

Дуввум:

Бидонед, ки рибо яке аз чизҳои ҳаромест, ки ба ҳаром будани он дар шариат далелҳои қотеона вучуд дорад ва он яке аз гуноҳони бузург ба ҳисоб меравад.

Саввум:

Бидонед, ки анҷом додани чизҳои дар шариат ҳаромбуда дар ҳолатҳои маҷбурӣ ва ё зарурӣ раво ва мубоҳ мегардад.

Аллоҳ таъоло фармудааст:

{فَمَنِ اضْطُرَّ عَيْنَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمٌ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ}.

سوره البقره: ۱۷۳

«Пас касе, ки (барои ҳифзи чони худ ба ҳӯрдани ин чизҳо) noctor (ва маҷбур) шавад, дар сурате, ки ситамгару таҷовузкор набошад, пас гуноҳе бар ў нест. Ҳамоно Аллоҳ омурзандай меҳрубон аст». (Сураи Бақара: 173).

Аллоҳ таъоло фармудааст:

﴿وَقَدْ فَصَلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرَرْتُمْ إِلَيْهِ﴾.

سوره الأنعام: ۱۱۹

«Дар ҳоле, ки (Аллоҳ) он чиро бар шумо ҳаром кардааст, ба тафсил баён намудааст, магар ин ки ба (ҳӯрдани он) noctor (ва маҷbur) шавед». (Сураи Аньом: 119).

Ин ҷо се чизро ба огоҳии шумо мерасонем:

1. Зарурате, ки дар бобати рибо аст, ба қарзгиранда даҳл дорад, на ба қарздиҳанда. Аз ин рӯ, наметавон гуфт, ки қарздиҳанда noctorу маҷbur аст, ки қарзи рибавӣ бидиҳад. Баръакси шахсе, ки ба қарз эҳтиёҷ дорад, зоро гоҳо мешавад, ки ҳама дарҳо барояш баста мешаванд ва ғайр аз қарзи рибавӣ гирифтан дигар чорае намемонад.

Дар фатвои "Маҷмаъу-л-буҳуси-л-исломия"-и шаҳри Қоҳира, дар ҳамоиши дуввумаш, моҳи Муҳаррами 1385- ҳичрӣ (моҳи майи соли 1995-и мелодӣ) чунин омадааст:

"Фоидае, ки аз тамоми намуди қарзҳо ба даст меояд, рибо ва ҳаром мебошад. Фарқе надорад, ки онро қарзи истеъмолӣ номанд ва ё қарзи кӯтоҳмуддат. Аз ин рӯ, рибо ҳоҳ зиёд бошад ва ҳоҳ кам, ҳаром аст. Қарзи рибавӣ додан ҳаром буда, онро ягон ҳоҷату зарурат раво намегардонад. Қарзи рибавӣ гирифтан низ чунин аст ва гуноҳ

аз ў бардошта намешавад, то он даме ки ба он зарурат набошад. Меъёри зарурат бошад, ба вичдону имони ҳар инсон voguzoшта мешавад". Поёни сухан.

Дар "Ал-Мавсуъату-л-фиқхиях" (6/167) омадааст:

Барои шахси ночор (ноилоч, дар тангӣ монда) ҷоиз аст, ки ба қадри зарурат бо рибо муомила кунад. "Дар ин ҳолат қарздиҳанда гунаҳгор мешавад, на қарзгиранда". Поёни сухан.

2. Шахсе, ки қарзи рибавӣ мегирад, бояд барои ба ин амали ҳаром даст заданаш ҳочати зарурӣ дошта бошад ва набояд он ҳочат ба ҳадде бошад, ки имкони аз он даст кашидан бошад. Зарурат ба зараре, ки ба дин, бадан, ақл, номус ва моли ў мерасад, вобастагӣ дорад, ки онро "Заруроти панҷгона" меноманд. Зарурат машаққате нест, ки инсон тоқати бардошти онро дошта бошад, балки заруратест, ки боиси ба ҳалокат расидани инсон, нобудшавии баъзе аъзояш, зиндоњ шудан ба муддати тӯлонӣ ва ё гирифторӣ ба бемории доимӣ мегардад.

Абуабдуллоҳи Заркашӣ (раҳмати Аллоҳ бар ў бод) гуфтааст:

Зарурат ин аст, ки шахс ба як ҳолате расад, ки агар чизи ҳаромро нахӯрад, ҳалок мегардад ва ё қариб ҳалок мешавад, ба монанди ночоре, ки ба хӯрдану пӯшидан ниёз дорад, ки агар гурусна ва ё бараҳна монад, ҳалок мешавад ва ё ягон узваш нобуд мегардад. Дар ин гуна ҳолатҳо, хӯрдани ҳаром ҷоиз аст.

Ҳочат мисли шахси гуруснаест, ки агар барои хӯрдан ягон чиз пайдо накунад, ранчу машаққат мекашад, vale ҳалок намешавад. Дар ин гуна ҳолат, хӯрдани ҳаром ҷоиз намегардад.

"Ал-Мансуру фи-л-қавоъид" (2/319).

Дар китоби "Назарияту-з-зарурати-ш-шаръиях" (саҳ 67, 68) омадааст:

"Зарурат, ҳолатест, ки инсон ба хатар ё машаққати саҳт мувоҷеҳ мешавад, ба ҳадде ки хавфи расидани зарар ба нафси ў, узв, номус, ақл ва ё мол ва амсоли он бошад.

Дар ин ҳолат, ба хотири дур кардани зарап, бо ағлаби гумон дар доираи шариат, ба ҳаром даст задан, тарк ва ё ба таъхир андохтани воҷиб аз вакташ раво мебошад".
Поёни сухан.

3. Зараре, ки дар ҳоли пардоҳт накардани қарз ба шумо мерасад, бояд яқинӣ ва ё бо ағлаби гумон бошад. Набояд он ҳаёлӣ ва ё воҳима бошад.

Албатта, бархе дар масъалаи истифода аз қарзи рибавӣ аз ҳад гузаштаанд. Онҳо ҳаридани хона, мошин, иваз кардани мебели хона ва ё ҳаридани телефонро аз зарурот шуморида, бо ҳамин узр, бо муассисаҳои рибавӣ муомила мекунанд. Онҳо шахсонеро пайдо кардаанд, ки ба ин гуна чизҳо барояшон фатво медиҳанд.

Аксари мардум маънои заруратро дуруст дарк накарда, барои гирифтани қарзи рибавӣ рӯ ба банку муассисаҳои рибавӣ овардаанд. Барои ба даст овардани молҳои лозима роҳҳои дурустро тамоман ҷустуҷӯ намекунанд. Аз ҷумлаи роҳҳое, ки шариат барои ба даст овардани мол, дуруст донистааст, инҳоанд: Кори раво, қарзи бидуни фоиз, молеро бо пули насия ҳарид, бо пули нақд фурӯхтан.

Бояд донист, ки аксари ин шахсон шоистаи гирифтани закот мебошанд. Аз ин хотир, ҳеч боке надорад, ки аз муассисаҳое, ки ба ҷамъу тақсими закот сарукор доранд, дарҳости мол кунанд.

Аммо дар масъалаи шумо гуфтанием, ки агар бо роҳҳои шаръӣ мол пайдо карда тавонед, барои қарзи рибавӣ гирифтани закот мебошанд. Агар қарзи худро тадриҷан ҳисса ба ҳисса адо карда тавонед, дар ин ҳолат ҳам барои гирифтани қарзи рибавӣ узре надоред. Агар бо роҳҳои мубоҳ маблағ ёфта натавонед ва бар асари он ҳатари зиндан ба шумо таҳдид кунад, умед мекунем, ки шумо дар истифодай қарзи боғоиз аз ҳамон ашҳоси узрдор ва маҷбур ҳисобида мешавед ва ба шумо гуноҳе нест, гунаҳгор ҳамон шахсест, ки ба шумо қарзи рибавӣ додааст ва ҳамон шахсе, ки ҳолати шуморо медонист ва қудрати ёрӣ кардани шуморо дошт, вале қӯмак накард.

Бояд донист, ки донишмандон мегӯянд: "Зарурат ба андозааш раво аст". Маънои ин сухан - дар ҳолати шумо - ин аст, ки бояд шумо аз бонк танҳо ба қадри зарурате, ки

бо гирифтани он зарару азиятре аз худ дур мекунед, маблағ гиред. Аз он зиёд гирифтанатон چоиз нест. Инчунин ба огоҳии шумо расониданием, ки агар баъд аз он мол пайдо кунед, бояд дар пардоҳт кардани қарзи бонк шитоб кунед, агарчи бо ин роҳ аз фоидаи рибавӣ ба таври куллӣ ва ё қисман халос шавед.

Аз Аллоҳ таъоло хоҳонем, ки бароятон тақвову амали солеҳро насиб гардонад, аз фазли хеш шуморо сарватманд созад, шуморо аз гуноҳон начот бидиҳад, шуморо дар роҳи ҳақ событқадам намояд ва ҳидояту тавфиқатонро афзун кунад.

Аллоҳ донотар аст.